

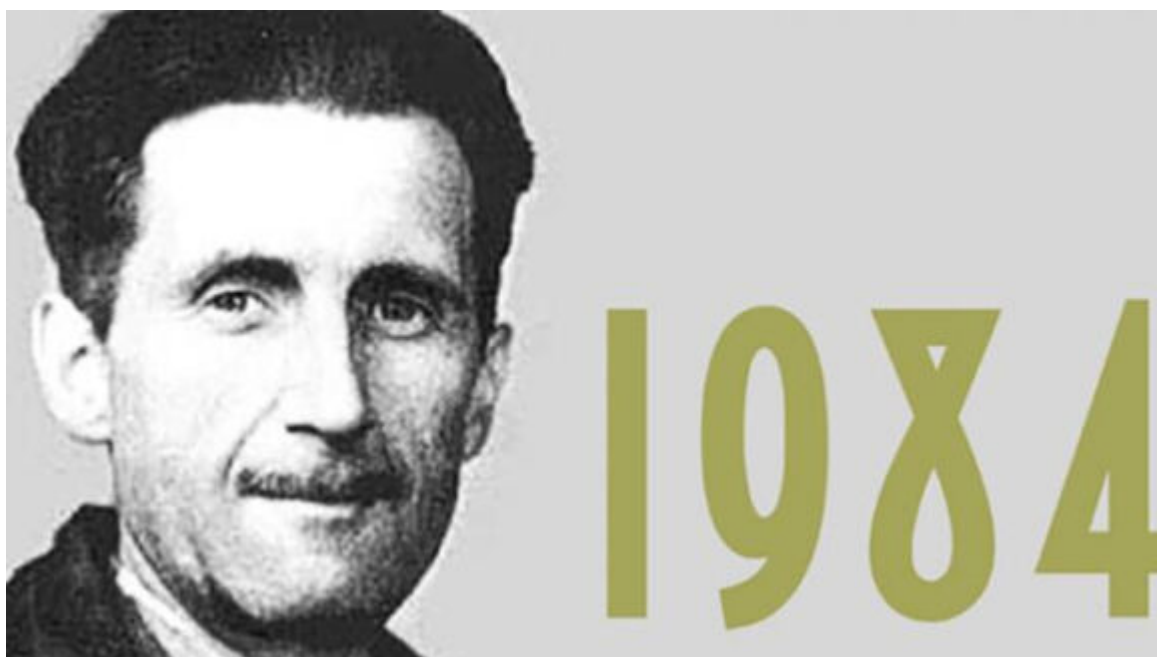
Trest za myšlení a vyjadřování: Velký bratr je s vámi i v noci

zvedavec.news/komentare/2024/05/10086-trest-za-mysleni-a-vyjadrovani-velky-bratr-je-s-vami-i-v-noci.htm

Valentin Katasonov

8.5.2024 Komentáře Témata: Společnost, Cenzura, Soukromí 1678 slov

Letos uplynulo 75 let od prvního vydání prorockého románu George Orwella „1984“. Jedním z klíčových pojmů románu je zločin závatného myšlení – ideozločin. V Oceánii (zemi, v níž se odehrávají všechny hlavní události románu) se jedná o nejzávažnější druh zločinu. V tomto totalitním státě musí být každý občan „správně smýšlející“, tj. myslet podle ideologických směrnic strany. Na správné myšlení občanů dohlíží zvláštní služba, ideopolicie. Disponuje rozsáhlou sítí agentů, kteří jsou očima a ušima policie. Udavačství je pěstováno všemi možnými způsoby. V románu vidíme příklady dětí, které donášejí na své rodiče. Také manželka může „práskat“ na svého manžela a naopak.

K tomu přistupují technické prostředky sledování.

Za prvé mikrofony, o jejichž existenci člověk nemusí mít ani tušení. Hlavní postavy románu Winston Smith a Julie i při pobytu v lese mluví šeptem, protože se obávají odposlechu.

Zadruhé, televize jsou monitory, které fungují jak pro vysílání, tak pro příjem. To znamená, že televize jsou jak vysílacím, tak sledovacím nástrojem. Jsou povinnou výbavou bytů členů strany, také ve všech pracovních prostorách a na městských ulicích. Na billboardech po městě je vyobrazen polomytický Velký bratr, šéf strany, a pod jeho portrétem je nápis: „Velký bratr tě sleduje“. Připomínka pro občany, aby nepolevovali ve dne ani v noci.

Policie identifikuje myšlenkové zločince a napravuje je ve vazbě ministerstva lásky. Tam je vyslychají, mučí a učí je správně myslet. To vše je podrobně popsáno na příkladu hlavní postavy románu Winstona Smithe, kterého ve sklepeních Ministerstva lásky „převychovává“ stranický boss jménem O'Brien. Avšak i poté, co se bývalý ideozločinec stane pravověrným a je propuštěn, může být po nějaké době „vaporizován“ - prostě zmizí. Ideozločin se neodpouští nikomu, ani „napraveným“.

Základem pro podezření z nepravosti nebo pro zatčení člověka jsou nejčastěji jeho neopatrná slova, někdy i neopatrné činy. Občané Oceánie se však naučili dávat si pozor, aby nevyjadřovali své myšlenky. Zvláštní roli v boji proti myšlenkovým zločinům proto hraje jejich odhalování pomocí intonace hlasu, mimiky a gest. Odchytky ve vnějších znacích lidského chování od nějaké normy se v románu nazývají face crime = zločin tváře.

Zde hlavní hrdina románu Winston Smith v budově Ministerstva pravdy, kde pracuje, pozoruje mladou ženu, zaměstnankyni jiného oddělení ministerstva (jmenuje se Julie), a má podezření, že je zaměstnancem či agentem myšlenkové policie:

„Je to sotva členka ideopolicie na plný úvazek,“ pomyslel si, „ale koneckonců amaterský špión je nejnebezpečnější.“ Nevěděl, jak dlouho se na něj dívala – mohlo to být tak pět minut -, a jestli celou dobu sledovala výraz jeho tváře, nebylo známo.

Na snímku: Před sídlem BBC na Portland Place byla odhalena socha spisovatele George Orwella. Sochu doprovází nápis: „Pokud svoboda vůbec něco znamená, znamená to právo říkat lidem, co nechtějí slyšet.“

Londýn, Velká Británie. (Foto: Simon Vollmeyer/imagebroker.com/Global Look Press)

A pak se Smith přistihl při myšlence, že už nějakou dobu neovládá výraz své tváře. A pokud jeho tvář nesplňovala potřebné standardy strany, mohla si této odchyly, respektive urážky tváře, všimnout právě tato špiónka:

„Pokud jste na veřejném místě nebo na dohled od televize a nedáte si pozor – to je nebezpečné, to je děsivé. Je to sebemenší maličkost, která vás může prozradit. Nervózní tik, úzkostný výraz ve tváři, zvyk mumlat si něco pod nosem – cokoli, co může být považováno za známku anomálie, za snahu něco skrýt. V každém případě je nevhodný výraz tváře (např. nevěřící při oznámení vítězství) trestný. V lidové mluvě pro něj dokonce existuje slovo: „face crime“.

Smith, který je v práci i doma neustále před televizní obrazovkou, si nejdnou musel dávat pozor na to, do jaké míry mu jeho tvář, ruce a hlas umožňují odvalit ty závadné (z pohledu strany) myšlenky, které se ho občas začnou zmocňovat. Tak se jednou na svém pracovišti rozčlil kvůli fotografii, která se objevila na jeho stole a která odvalovala lež strany a Velkého bratra:

„Když tu fotku uviděl a uvědomil si, co znamená, zakryl ji jiným listem. Naštěstí ji měl na telestěně vzhůru nohama. Položil si sešit s poznámkami na koleno a odsunul se židlí od televize. Bylo snadné udělat neproniknutelný obličej, dokonce i dýchat rovnoměrně, když se člověk snažil, ale nemohl kontrolovat tlukot srdce a telestěna byla citlivá, zachytila by ho. Čekal podle svých propočtů deset minut a celou dobu ho trápil strach, že ho prozradí nějaká nehoda – například náhlý průvan smete papír. Pak, aniž by na fotografii pohlédl, ji spolu s nepotřebnými papíry zasunul do paměťového díry. A za chvíli se musela proměnit v popel.

Koneckonců, jakmile se Winston Smith ocitne ve vazbě Ministerstva lásky a projde četnými výslechy a mučením („nápravnými procedurami“), neustále přemýšlí nejen o svých slovech, ale také o výrazu své tváře, rukou a hlasu. Smith svůj obličej dlouho neviděl, ale cítil, že se během pobytu na Ministerstvu lásky hodně změnil. A když svůj obličej neznáte a neprocvičujete si ho před zrcadlem, je těžké ho ovládat.“ Přejel si dlaní po tváři, aby si udělal jasnější představu o tom, jak teď vypadá. Tváře měl zkrabatělé, lícní kosti vyostřené a nos se zdál být zploštělý. Navíc se naposledy viděl v zrcadle předtím, než si nechal udělat zuby. Je těžké udržet si neproniknutelnost, když nevíte, jak váš obličej vypadá.“

A náhle dospěl k závěru, že výraz tváře je něco druhotného. Že je třeba pracovat na své mysli, ta je primární. Pokud máte správné myšlenky nebo nemáte žádné (což je ještě lepší), pak budete mít tvář, která se hodí na večírek: „V každém případě pouhé zvládnutí mimiky nestačí. Poprvé si uvědomil, že když chce udržet tajemství, musí ho udržet sám před sebou. Musí samozřejmě vědět, že

existuje, ale dokud ho nepotřebuje, nesmí mu dovolit, aby se dostalo do mysli takovým způsobem, aby se dalo pojmenovat (doublethink). Od této chvíle musí nejen správně myslet, ale i správně cítit, správně snít.“

V románu „1984“ chybí podrobný popis hlavního technického prostředku sledování – televizní obrazovky. Je třeba si uvědomit, že na druhém konci spojení byl živý pozorovatel, který měl sledovat chování „objektu“, včetně jeho mimiky, gest a tónů hlasu. Ačkoli někteří badatelé Orwellova díla se domnívají, že telescreen byl zcela bezobslužnou technologií, fungující bez živé obsluhy. V druhé polovině čtyřicátých let, kdy román vznikal, se ovšem jednalo o science fiction. Neexistovaly žádné telestěny, žádní vnímaví pozorovatelé, kteří by podobně jako rentgenové paprsky viděli člověka skrz naskrz. Natož přístroje, které by mohly nahradit živé pozorovatele.

V té době existovaly nanejvýš první vzorky takzvaných „detektorů lži“, nazývaných také „polygrafy“. První praktické zkušenosti s použitím těchto prostředků za účelem odhalování lži patří slavnému italskému kriminalistovi Cesare Lombrosovi. Ten již v roce 1881 při výslechu podezřelých ze spáchání trestných činů použil hydrofigmograf – přístroj, který zaznamenával změny krevního tlaku vyslýchaného. Fixace těchto změn neznamenal konstatování lži, ale dávala podklady pro další podrobné studie a výslechy.

Na Lombrosovu práci navázali ve dvacátém století další. Byly zkonstruovány přístroje, které byly kombinací běžného kardiografu (přístroj zaznamenávající elektrické proudy v srdci), ofgigmanometru (určuje krevní tlak), pneumografu (zaznamenává amplitudu a frekvenci dýchání) a galvanometru (měří vodivost kůže).

Později se objevily další přístroje nazývané „analyzátoři hlasového napětí“. Poté se všem těmto kombinacím začalo říkat „polygrafy“, které se u nás i v zahraničí začaly hojně používat již po smrti George

Orwella (zemřel v roce 1950). Především orgány činnými v trestním řízení.

Mimochodem, jen v některých zemích se k výsledkům vyšetření na detektoru lži přihlíželo při rozhodování soudů. Mnozí lidé byli k detektorům lži skeptičtí a domnívali se, že dělají příliš mnoho chyb. A vycvičený zločinec může oklamat jak polygraf, tak odborníky, kteří je používají. Pro vaši informaci bych vás rád informoval, že v USA, Izraeli, Polsku a některých dalších zemích se údaje z detektoru lži stále používají při vynášení rozsudků, což samozřejmě vyvolává ostrý protest ochránců lidských práv.

Klasické polygrafy totiž zahrnují výslechové procedury s osobou pokrytou různými senzory. Jedním slovem, tyto technické prostředky nemají nic společného s oním systémem tajného sledování a odhalování myšlenkových a obličejových zločinů, který je popsán v románu „1984“.

Zdá se však, že v 21. století se systémy odhalování myšlenkových zločinů popsané v románu začínají stávat realitou. Objevují se takzvané „dálkové“ detektory lži, které nevyžadují žádné senzory na těle „objektu“ a které mohou vyhodnotit emocionální a duševní stav „objektu“ i bez upozornění osoby.

V roce 2002 tak média informovala o výskytu přístroje, který si bere pod lupu oči člověka. Princip fungování přístroje je následující: když člověk zažívá duševní nepohodu – lže nebo mlží -, zvýší se jeho nitrooční tlak, dojde k přílivu krve do očních bulb, kvůli čemuž se zvýší teplota na obličejí v oblasti očí. Zařízení je určeno pro použití na letištích a kontrolních stanovištích. Jedná se o termokameru, která zaznamenává změny teploty v infračerveném obraze. Nejmenší kamera může mít velikost poštovní známky. Obraz se přenáší do počítače. Zařízení je přesné v 80 % případů.

A zde je další zajímavá informace z USA. NASA vyvíjí novou technologii, která dokáže naslouchat člověku, který mluví sám se sebou, tedy beze slov. Ukázalo se, že když člověk mluví sám k sobě, nepřivádí vzduch a ústa má zavřená. Mozek vysílá řídicí signály do jazyka, který se mimovolně pohybuje. Speciální senzory zaznamenávají kolísání jazyka, signály jsou přenášeny a transformovány do čitelné nebo slyšitelné informace. Je pozoruhodné, že když člověk myslí, vědomě či nevědomě mentálně vyslovuje. A pokud to vysloví, lze to slyšet nebo přečíst. Což si člověk nemusí ani uvědomovat. Říká se, že mobilní telefony a podobné komunikační prostředky nás odposlouchávají a podávají zprávy Velkému bratovi. Brzy, jak říkají odborníci, budou schopny číst naše myšlenky a podávat zprávy témuž Velkému bratovi.

Bohužel omezený formát tohoto článku nám neumožňuje podat ani stručný přehled těchto technických prostředků sledování lidských myšlenek, které se dnes objevují jako houby po dešti (poznámám jen, že studie týkající se sledování lidských myšlenek jsou často zahrnuty pod téma „umělá inteligence“). Tyto technické prostředky mají samozřejmě k dokonalosti ještě daleko, ale na jejich vývoj se vynakládají nemalé prostředky a dochází k pokroku.

Řekl jsem a napsal, že mnohá proroctví z románu „1984“ se již naplnila nebo se naplňují. Zejména Orwellova předpověď, že Velký bratr bude každého slyšet a vidět, se naplnila v plné míře. Velký bratr brzy začne číst myšlenky lidí a hromadně identifikovat myšlenkové zločince.

НАКАЗАНИЕ ЗА МЫСЛЬ И ВЫРАЖЕНИЕ ЛИЦА: БОЛЬШОЙ БРАТ С ТОБОЙ ДАЖЕ НОЧЬЮ vyšel 26.10.2023 na katochen.com-
Překlad v ceně 745 Kč Zvědavec.

Známka 1.0 (hodnotilo 18)

Oznámkujte kvalitu článku jako ve škole
(1-výborný, 5-hrozný)

1 2 3 4 5

Diskuze

0 příspěvků
(0 nových)

odeslat jako odkaz

odeslat text článku

vytisknout

uložit jako PDF